

ROZHOVOR S ODBORNOU POROTOU

Našel jste během dnešního hodnocení nějaké projekty, které Vás oslovily svým zpracováním, nápadem, nebo energií a silou konceptu? Popište prosím, čím se odlišovaly od ostatních.

Mgr. Ing. arch. Petr Klíma:

Ty tři oceněné práce byly nejbliž i mně osobně. Skutečně mě oslovil návrh kaple a okolního prostoru (*pozn.: projekt Tlumočnick paměti krajiny, autor Bc. Norbert Obršál*). Jako velice nosné se ukázalo jak téma, tak – pokud mohu soudit – i způsob vedení studentů. Vysoko hodnotím i studii věnovanou čtyřem klášterním areálům. Je to další příklad inspirativního a aktuálního zadání, souvisejícího s navrácením majetku řádům a církvím (*pozn.: zadání ateliéru doc. Ing. arch. Karla Havlíše*). Je to velké téma i proto, že řada těch staveb dnes nemá funkční využití.

Jsem přesvědčen, že důležitou podmínkou dobrého výsledku je právě zadání. Jen stěží může vzniknout skvělý projekt na základě špatného zadání.

Dovedla byste porovnat projekty a jejich zpracování (popřípadě samotná zadání) zde na FA VUT v Brně a na pražské škole?

Ing. arch. Regina Loukotová, Ph.D.:

S naší školou ARCHIP je to zatím neporovnatelné. My máme tři ateliéry, tři vedoucí, tři asistenty a jedno zadání. Tímto způsobem vyučujeme už tři roky a myslím si, že jsme to zvolily dobře. Mít jasné zadání a jasného vedoucího práce – to je základ. V ateliéru pana Mléčky a Marka, kteří mají velmi kvalitní, silný ateliér se zadáním "Architektura nedostatku", ale také zároveň konzultují i malé projekty. Proč? Na druhou stranu je tu řada vedoucích – Ruller, Nový, Jura, Sochor, Mikulášek, kteří mají jedno společné zadání a není jasné, kdo se studenty konzultuje, kdo za projektem stojí jako pedagog. My jsme z toho měli úplně roztrášený dojem. Třeba u zadání Architektura nedostatku, nebo v ateliéru paní Ponešové byla znát studentská spolupráce a ucelenost. Moje doporučení je "jednotné zadání a jasný vedoucí práce". Když jeden dělá to a druhý něco jiného, studenti spolu nespolupracují, nesoutěží, navzájem se nepodporují a neinspirují, a to si myslím, že není dobře.

Co se týká porovnání s pražskou ČVUT, tak tam už se doufám úplně vytratila zadání ve znění "vila pro bohatého podnikatele". Tady jsme takových bohužel viděli přehršle. Člověk denně přemýšlí, jak vyučovat architekturu. Jedno z nejtěžších zadání pro praktikujícího architekta je rodinný dům. Tady se to předkládá jako jednoduché zadání studentům druhého ročníku.

Mgr. Ing. arch. Petr Klíma:

I v případě, že byl rodinný dům zadán jako dům pro konkrétního člověka, jeho osobnost nebyla ve výsledku patrná. V tom množství se pak návrhy – někdy podobné typovým projektům – slévaly. Navíc šlo často o domy bez okolí, bez kontextu.

Ing. arch. Regina Loukotová, Ph.D.:

Nejenom u studentských prací je samozřejmě strašně důležitá věc prezentace projektů. To je s pražskou ČVUT podobné. Jsou bezvadná a originální zadání, která jsou následně skvěle prezentována, ale jsou bohužel stále v menšině. Dnes jsme viděli ateliéry – dva, tři, kde nám jejich grafická prezentace skutečně učarovala.

Je jasné, že když vidím výsledky studentů, tak vidím vlastně výsledek jejich pedagoga. On je vede, on je známkuje, on vymýšlí zadání.

Mgr. Ing. arch. Petr Klíma:

Úroveň projektů i jejich prezentace se výrazně lišila ateliér od ateliéru. Viděli jsme ateliéry, které opravdu nejsou dobré, a pak ateliéry, které jsou výborné a kde i ten nejhorší projekt je zpracovaný na solidní úrovni. Zásadní je v tomto směru zjevně osobnost vedoucích ateliérů, kteří v tom lepším případě dokážou přivést studenty k mimořádným výsledkům.

Od kreslení v ruce a rýsování na pauzovací papír se dnes práce projektantů přesunula k myši, klávesnici a monitoru. Jak vnímáte tuto změnu ve studentských pracích? Je to krok kupředu?

Ing. arch. Eva Eichlerová:

Při studiu a v začátku praxe jsem rýsovala ručně a měla jsem toto grafické zpracování ráda. Propsala se do něj ruka tvůrce, byla to součást řemesla. Každý výkres byl originál, všechno mělo svůj čas. Zpočátku se zdálo, že digitálním kreslením se osobnost architekta popře. U každého projektu je ovšem nejdůležitější, jak je uchopený, jak nosný je koncept, hlavní myšlenka a na konci procesu reálný výsledek – stavba.

U studentských prací je to stejné jako v praxi. Viděli jsme tady několik projektů se silným konceptem, krásně graficky zpracovaných. V některých ateliérech je cítit souznění i po této stránce, studenti k sobě inklinují jak myšlenkově, tak výtvarným projevem (*ateliéry pod vedením architektů Ponešové + Foretníka, profesora Kolečka*). Tady jsme měli problém vybrat jeden projekt, většina jich byla vynikající.

Studentům se daří používat počítač jako kresebný nástroj velmi zručně, není pro ně překážkou vyjádření.

Ale stejně jako v praxi, viděli jsme i projekty efektně zobrazené, kde ani napucované vizualizace nepomohou nedostatům v návrhu.

Chybělo Vám zde nějaké téma? Jaké zadání byste kupříkladu studentům vypsal Vy?

Mgr. Ing. arch. Petr Klíma

Myslím, že témat tady bylo dost a že jejich škála byla poměrně pestrá. Jistě by ale nebylo od věci, kdyby některé projekty živěji reagovaly na současné dění a aktuální přemýšlení o krajině i městě. Postrádal jsem taky experimentální přístup, resp. větší odvahu jít do experimentu jak v zadání, tak i v provedení; odvahu vzdát se bezpečného území osvědčených postupů i za cenu možné chyby.

V čem zde mají studenti slabiny a v čem vynikají?

Zkuste prosím posoudit jednotlivé stránky odevzdaných prací od práce s analýzami a konceptem, přes urbanismus, kompozici hmoty návrhu, technickou a stavební část, až po konečné grafické zpracování včetně vizualizací.

Ing. arch. Regina Loukotová, Ph.D.:

Výsledek ateliérů je především výsledkem práce jeho vedení. A to začíná u kvalitního zadání semestrální práce. Pak až následuje práce studentů, kteří by měli být inspirováni k práci v kolektivu a měli by v ní být podporováni. I když pracují na individuálním zadání, měli by sedět spolu a o projektech diskutovat. A důležité je se nebát. Pořád se zde pohybují projekty na jisté a bezpečné platformě. Jakoby slovo experiment znamenalo udělat chybu. Ale kde jinde se mají dělat chyby, než tady. Na škole. Asi 80 % studentů tu šlo po určité jistotě. Zbylých 20 % taky úplně neexperimentovalo, ale vydalo se alespoň trochu jinou cestou. Třeba zpracovali zajímavý problém netradičně. Vlastně nikdo tady nešel s kůží na trh. Nikdo nepřinesl nic kontroverzního.

Ale jsou přeci i aktuální témata, využití a úpravy veřejných prostranství, udržitelnost, nakládání s přírodními zdroji, nakládání s energiemi. To se třeba trochu objevilo v tématu Architektura nedostatku. Viděli jsme zde projekty, které se trochu dotkly zahrádkaření, nebo pěstování plodin v rámci města. To je třeba směr, který v architektuře není ještě úplně prozkoumaný, i když na mnoha školách dobře načatý.

Další slabinou jsou modely. I ty pěkné, které jsme dnes viděli, byly k ničemu. Nejdůležitější na modelu je, aby si student dokázal představit, jak vypadá daný prostor, jakým způsobem zasahuje do krajiny a podobně. Tady bylo 50 % modelů nalepeno na plochém formátu A4. Jakoby kontext a krajina okolo neexistovaly. Modely domů byly ve většině nalepeny na rovný papír. Žádný terén není rovný. Neviděli jsme pracovní modely, neviděli jsme postup návrhu, neviděli jsme skici. Víím, že

se skici moc nevystavují, ale je důležité zdokumentovat ten proces návrhu. Ale to není věc studentů. Učitel je vede k tomu, aby nosili pracovní modely, aby pracovali s kresbou, a s různými materiály. Ty špatné vizualizace, co jsme viděli, byly opravdu nepovedené.

Tak teď ty dobré stránky. U některých projektů bylo grafické zpracování opravdu výjimečné a citlivé. I v té finální desítky prací byly dva projekty, které jsou výtvarně strašně dobré. Jinak se tady obecně výtvarné techniky strašně málo propisují do prezentací. Vy zde určitě máte malbu, kresbu, modelování. Vždy na fakultách architektury bývala výtvarná složka velmi silná. Bohužel se tento aspekt ve vzdělávání architektů vytrácí.

Analýzy byly často dobře zpracované, ale často byl následně oslaben samotný návrh. Vyjma před-diplomních prací. Analýzy jsou neodiskutovatelnou součástí každého projektu, ale aby se člověk neanalyzoval... Asi nejtěžší prací architekta jsou právě analýzy a dojmy překlopit s tužkou na papír. Někdy se člověk tomu bolestnému procesu podvědomě vyhýbá a myslí, že to dohoní horou analýz. My jsme se snažili takové projekty dešifrovat a neocenit, protože je nutné tuto analytickou část včas skončit. To však není práce na půl semestru, spíše na jeho čtvrtinu, aby během následné doby mohly vzniknout varianty návrhu, a pak i ty byly dotaženy do konečné prezentace.

No a stavební část projektu! Ta nám zde velmi chyběla a především architektonický detail... Viděli jsme tu jeden projekt, který měl propracované řezy a pak jsme ocenili jeden projekt zastávek na cyklistické stezce, který se také alespoň v náznaku detailem zaobíral. Ale představa o materiálu, o konstrukci, o souvislostech a vazbách se v projektech hledala jen těžko. V 90ti procentech prací stavební a konstrukční část vůbec nebyla. Dřív to byla povinná součást odevzdávky. Je to vlastně to, co následně architekt denně řeší v praxi. A říká se "v detailu je bůh". A jsme přítomni na technické škole!

Dovedou studenti vnímat kontext místa a reagovat na něj, popřípadě z něj vyházet?

Ing. arch. Eva Eichlerová:

Na oceněných projektech je vidět, že studenti i nižších ročníků jsou vnímaví, otevření a pod dobrým vedením velmi dobře schopni reagovat na okolní kontext. Ty nejlepší projekty jsou citlivou bezprostřední reakcí na danosti místa. Vnímám i akceptování kulturní a ekonomické přiměřenosti. Toto je také jeden z důvodů, proč byly vybrány projekty, které se zabývají menšími stavbami nebo zahušťováním stávajících celků.

Bohužel jsme viděli i velkou řadu návrhů, u kterých nebylo čitelné, kam jsou zasazeny, byly to anonymní stavby, které mohou stát kdekoli. U nižších ročníků, kde byla většina zadání rodinný dům, jsme nenašli osobitý projekt, na němž by se projevila reakce na místo stavby nebo na osobnost uživatele.

Mgr. Ing. arch. Petr Klíma:

Šlo to ruku v ruce. Právě to vědomí kontextu, do kterého je stavba dosazovaná, z něhož vychází, na které reaguje nebo se vůči němu vymezuje, bylo jednou z podmínek výběru a důvodem, proč ta která práce byla vybrána.

Dost často se mezi projekty vyskytovaly návrhy, které s okolím nepočítaly a výkres třeba končil bezprostředně za navrhovaným objektem nebo řešeným územím. A to i v modelech. Nebylo to tak nicméně všude. Objevily se i projekty (včetně urbanistických), které braly v potaz širší vztahy a pracovaly s okolím.

Ing. arch. Eva Eichlerová:

Nejen studenti, i někteří absolventi po nástupu do kanceláře netuší, jak pracovat se situací ve větším záběru. Pochopení kontextu je z počátku na projektu to nejdůležitější. A to jsme u některých projektů hledali.

Mgr. Ing. arch. Petr Klíma:

I v malých projektech může být přítomná strategie. Takové projekty mohou být iniciátorem nějaké lokální změny a tvůrce projektu tak může mít roli mj. strategického plánovače. A to i v takovém mikro-měřítku, jaké jsme tu dnes mohli vidět u projektu Tasovického mlýna (*pozn.: projekt Strategie pro Tasovický mlýn, autor Bc. Martin Surovec*).